33e JAARGANG nr. 1 - zomer 2012

VAN ZOYS TOT SOEST

TIJDSCHRIFT VAN DE HISTORISCHE VERENIGING
"SOEST - SOESTERBERG"

Historische Vereniging Soest - Soesterberg

Opgericht 8 mei 1980

Secretariaat:			Steenhoffstraat 46 3764 BM Soest info@hvsoest.nl	
Bestuur:				
Voorzitter	:	Herman Schoemaker	nog niet in functie	
Secretaris	:	Johan van 't Klooster	Ferdinand Huycklaan 2E jakvantklooster@hetnet.nl	035-5885399
Penningmeester	:	Patrick Kuijpers,	Nassaulaan 8 pkuijpers@12move.nl	035-6013060
Overige leden	:	Ton Hartman,	Birkstraat 109 ton.hartman@telfort.nl	035-6025031
		Mevr.Hanneke Roskam,	Disselboom 58 hanneke@roskam.nu	035-6018750
		Frans Stokhof de Jong,	Korte Kerkstraat 1 stokhof-dejong@planet.nl	035-6090833
		Chris Uyland,	van Lenneplaan 5c cuyland@xs4all.nl	035-6013639
		Henk Groenesteijn	Spinet 13 info@ hiscue.com	035-6025795

INHOUDSOPGAVE ZOMERNUMMER 2012 pag.

1	In Memoriam Henk Gerth (1930-2012)	1
2	Redactie van "Zoys tot Soest" wisselt	3
3	Van buurtvereniging tot voetbalvereniging Hees	6
4	'Graven' naar het "Mollenkerkhof"	11
5	Belgische vluchtelingen en andere ongemakken	14
6	Familie Bosboom, een ondernemende familie	21
7	Uit de bladen	27

Alle rechten voorbehouden. Overname uit deze uitgave is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van het bestuur van de Historische Vereniging Soest - Soesterberg.
Redactie en bestuur zijn niet verantwoordelijk voor de inhoud van de aangeboden kopij.

OMSLAGFOTO : Autobedrijf E.H. Bosboom, Birkstraat 105 in de vijftiger jaren van de vorige eeuw, in deze Van Zoys tot Soest start het familieverhaal over de familie Bosboom.

IN MEMORIAM HENK GERTH (1930-2012)

SOESTER VOOR ALTIJD

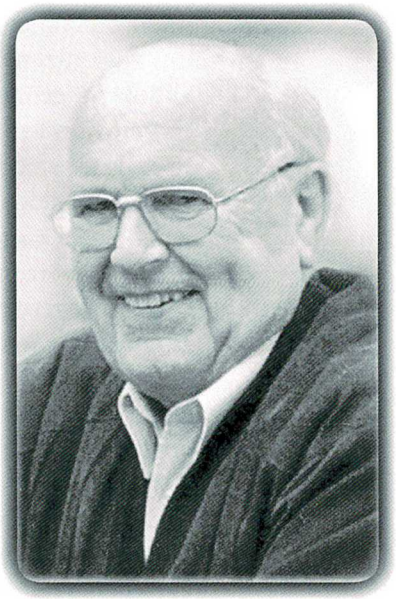

staat op de kaart met de aankondiging van het overlijden van Henk Gerth, lid van onze vereniging en voormalig bestuurslid van de stichting Oud Soest (het museum).
Henk, geboren en getogen in Soest, behoorde tot het kleine gezelschap dat in 1980 het begin van onze vereniging heeft meegemaakt en van harte heeft ondersteund.
Hij was toen bestuurslid van het museum, dat een klein jaar eerder was opgericht. In de loop van 1998 nam hij daarvan afscheid, maar bleef bij de beide instellingen betrokken.

Hoe vaak vertelde hij niet aan wie het maar horen wilde waar hij was geboren en hoe hij op jonge leeftijd al zijn vader en moeder moest helpen bij het bezorgen van kruidenierswaren.
Uiteraard, want Henk was een verwoed fotograaf, staat een foto uit 1939 van zijn ouderlijk huis aan de Laanstraat op de Beeldbank van het gemeente-archief. Hij zal die foto zeker niet zelf gemaakt hebben.
Toen bij gelegenheid van het afsluiten van de 20ste eeuw in 1999 een boek met als titel "100 jaar Soest en Soesterberg in woord en beeld" werd voorbereid, zorgde Henk voor het geschreven

commentaar. Met enige regelmaat wordt het boek als een zeker naslagwerk gebruikt. Vooral bij de voorbereiding van de Klitsavonden, waar Henk en zijn echtgenote Corry eigenlijk nooit ontbraken, kwamen de teksten goed van pas. Hij mocht dus vaak niet meedoen!
Omdat hij geïnteresseerd was in mensen kende hij vele Soesters en vele Soesters kenden Henk. Zijn niet aflatende belangstelling voor de geschiedenis van zijn geboorteplaats maakte hem tot een ware deskundige, die met enthousiasme kon vertellen over zijn woonplaats. Ontelbare malen toog hij met zijn verzameling dia's naar o.a. verzorgingshuizen. Zijn toelichting bij de vertoonde beelden leverden maar al te vaak weer een reactie op en dat commentaar wist hij op waarde te schatten.

Maar niet alleen de geschiedenis had zijn belangstelling. Ook voor de toekomst ruimde hij tijd in en zo was hij ongeveer 5 jaar lid van de gemeenteraad. En later was hij vele jaren fractieassistent. Ongetwijfeld heeft zijn inbreng in de discussie of Soest een eigen gemeentearchief zou moeten behouden of een verhuizing naar Amersfoort zou moeten voorstaan, een grote rol gespeeld. Het bleef Soest, en "zo hoort het ook", aldus Henk.
Mede namens de Historische Vereniging was hij vele jaren lid van de Monumentencommissie.

In 1997 werd hij begiftigd met een Koninklijke onderscheiding; een tastbaar bewijs van dank van de Soester gemeenschap voor zijn niet aflatende vrijwilligerswerk.
De lichamelijke beperkingen, waar hij in de laatste anderhalf jaar mee werd geconfronteerd, waren moeilijk, maar hij kon er mee omgaan vanuit de gedachte ik ga terug naar huis. Dat heeft helaas niet zo mogen zijn.

De Historische Vereniging Soest/Soesterberg en het museum Oud Soest zijn hem veel dank verschuldigd. Hij blijft dè Soester voor altijd.

Wim Peters

Redactie van "Van Zoys tot Soest" wisselt

De 'oude' redactie

"Zeventien jaargangen van "Van Zoys tot Soest"zijn er inmiddels uitgekomen. De eerste vijf onder redactie van de heer F.S.I Knaapen en de volgende twaalf heb ik verzorgd. Eigenlijk veel te lang, want er moet nodig weer een nieuwe aanpak komen, maar ik deed het zo graag. Daarom heb ik besloten de redactie aan anderen over te laten en ik wens die opvolgers veel succes, en hetzelfde plezier dat ik er aan heb beleefd." Dat schreef Peter van den Breemer in de 17e *jaargang nr. 4, voorjaar 1997.*

Dezelfde situatie doet zich nu voor. Er wordt plaats gemaakt voor een nieuwe redactie. Ook de terugtredende redactie heeft met veel plezier inhoud gegeven aan van Zoys tot Soest, samen met een groeiend aantal personen dat artikelen over de locale historie heeft aangeleverd. Daar waren en zijn wij dankbaar voor. De nieuwe redactie wensen wij veel succes.

Redactiewisseling

De 'nieuwe' redactie

Onderlaatst nam de redactie van "Van Zoys tot Soest" het besluit om na jaren trouwe dienst het ambt neer te leggen. Het bestuur van de Historische Vereniging Soest / Soesterberg vroeg aan een bestuurslid om een nieuwe redactie te vormen en ook te zorgen dat deze uitgave op tijd bij de leden bezorgd wordt. Zijn relaas volgt hieronder.

Mijn hemel, waar ben ik aan begonnen, dit was mijn reactie toen ik weinig respons kreeg op mijn verzoek om nieuwe redactieleden en kopij. Anderzijds was het nauwelijks bekend dat de 'oude' redactie gestopt was. Om een redactie op te volgen die ruim 15 jaar goed werk heeft geleverd is geen peulenschil. Maar goed, in het verleden heb ik weleens laten merken dat mijn ambities ook wel bij de redactie van de Zoys liggen.

Geschiedenis van dit blad

Bij de oprichting van de historische vereniging is tegelijkertijd besloten om een kwartaalblad uit te brengen. Tot nu toe is dat altijd gelukt, soms met een klein beetje vertraging, en soms ook wat dunner of een herhaling. De eerste eindredacteur was dhr. F.S.I. Knaapen met ondersteuning van E. de Bree en P. Siegers, 5 jaar lang vormde zij het redactieteam. Daarna was het de beurt aan dhr. P.J. van den Breemer die 12 jaar lang de scepter zwaaide over dit periodiek. Dat dit werk voor één persoon teveel is werd toen wel beseft, er trad weer een driekoppige redactie aan waarin Johan Hilhorst en Wim Peters ook zitting namen. Een jaar later sloot ook Wim de Kam zich hierbij aan. Totaal 60 edities van dit blad hebben ze grotendeels met zijn drieën geredigeerd, daarnaast hebben ze veel artikelen zelf geschreven. Ook het motiveren, corrigeren, afbeeldingen erbij zoeken heeft veel van hun tijd gevraagd. Soms teksten moeten afwijzen is geen dankbare opdracht. Aanleveren bij de drukker in het juiste stramien en daarna ook nog eens de verspreiding.. Maar als lezers hebben we altijd weer uitgekeken naar de 'Zoys' die in de brievenbus gleed en genoten als we aan het lezen waren.

Toekomst

Het zal niet meevallen om het tot nu toe gehaalde niveau te handhaven. Gelukkig blijven Wim Routers en Piet van Elteren de vormgeving doen, ook met de keuze van beeldmateriaal zijn Piet en Wim aardig op de hoogte van materiaal wat her en der aanwezig is. Ook de regelmatige artikelschrijvers hebben alweer toegezegd om nieuwe bijdragen te leveren. Natuurlijk is de 'oude' redactie bereid om ons met raad en daad bij te staan. We streven weer naar minimaal een driekoppige redactie, voorlopig – naar ik hoop alleen dit nummer – moet u het even met mij doen.
De 'series' die nu al in dit blad voorkomen willen we graag voortzetten. Dus als u nog een vereniging of organisatie belicht wilt hebben, de ruimte maken we daarvoor graag vrij. Ook de opmerkelijke krantenberichten uit vroeger tijden zullen nog wel eens als vulmiddel gebruikt worden. Een nieuw rubriekje zou kunnen worden "Uit de bladen". Met de bladen worden niet de roddelbladen bedoeld maar de publicaties van de andere historische en aanverwante verenigingen. Daarin zal dan wel Soest of Soesterberg moeten voorkomen en enigszins voor de lezer geschiedkundige nieuwswaarde hebben.

Tenslotte

Met alle hulp zal het zeker lukken, als vereniging hebben we al een mooie collectie foto's en documenten opgebouwd. Daarnaast is er in de krochten van het gemeentehuis van Soest een omvangrijk archief wat bijna onuitputtelijk is. We hopen dat de lezers het blad blijven waarderen en daarom; *laten we maar met frisse moed beginnen.*
Traditiegetrouw is het voorwoord van de nieuwe jaargang voorbestemd voor de (nieuwe) voorzitter, dit houdt u tegoed tot het najaarsnummer.

Uw voorlopige eindredacteur, Ton Hartman

Serie over de verenigingen (deel 16)

Van buurtvereniging tot voetbalvereniging Hees

Wim de Kam

In de serie over de verenigingen past eigenlijk ook een verhaal over de buurtverenigingen die er in Soest zijn geweest. Het probleem is echter dat weinig informatie over die verenigingen beschikbaar is. Als iemand wel over informatie beschikt houden we ons aanbevolen. Wat we wel weten is dat er diverse buurtverenigingen hebben bestaan en dat er zelfs een federatie van buurtverenigingen is geweest. Wat we ook weten is dat er uit de activiteiten van de buurtverenigingen een aantal nieuwe verenigingen is ontstaan. Zo is bv. uit de buurtvereniging Kerkebuurt de toneelvereniging 'De Rietpluim' ontstaan. Hieronder willen we nader ingaan op de voetbalvereniging Hees die is ontstaan uit de buurtvereniging Hees. Iemand die aan de wieg heeft gestaan van deze voetbalvereniging en een leidende rol heeft gespeeld in de buurtvereniging is de nu 88 jarige Jan Grift. Deze rasechte Soester heeft twee boekjes geschreven voor het nageslacht die voor de lokale geschiedenis van belang zijn. Het eerste boekje is getiteld "Het levensverhaal van Jan Grift' en het tweede "Groeten van Jan Grift uit Oud Soest'. Met hem heb ik gesproken over de ontstaansgeschiedenis van de voetbalvereniging Hees. Omdat hij schrijft zoals hij spreekt citeer ik hem uit één van zijn boekjes:

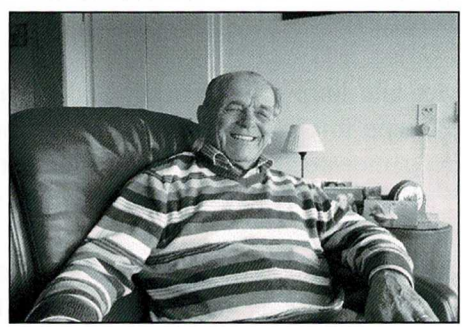

"Eerst speelden wij op het hei'tje , op de Schoolstraat achter de Heeskapel. Op onze klompen voetbalden wij daar. Maar een tijd later hadden wij het geluk van ons leven. Toen kregen wij van Willem v.d. Heuvel (het kan ook wel van Jaap geweest zijn) een stuk grasland te leen om op te voetballen.

Het kostte niks, dus dat was weer even mooi. Het lag naast Wout Bloemendal tegen de Wieksloot. We mochten er ook doelpalen op zetten als het maar netjes bleef. Wij aan de gang!. Een paar lange slieten uit het bos (eerlijk meegenomen) en op dat land twee doelen gemaakt. En toen kwam Wout weer om te helpen, die stelde een stuk loods beschikbaar als kleedhok met een teil en water om ons te douchen als de wedstrijd afgelopen was. Mooi toch of niet soms? "

De herinneringen zijn wat vertekend constateren we als we kennisnemen van het jubileumboekje "Hees 1950-2010" want daaruit blijkt dat na het voetballen op het hei'tje als locatie beschikbaar kwam een terrein dat gratis beschikbaar werd gesteld door de toenmalige eigenaar van 'Bos en Duin'. De Hezenaars moesten het wel zelf opknappen. Maanden is er gehakt, gespit, gezaaid enz. Bomen uit het bos werden doelpalen en een oude garage van 'Bos en Duin' werd de eerste kleedruimte. Vanaf 1948 werd daar gevoetbald tot 1953 toen het terrein (waarop nu het hoofdveld van de voetbalvereniging SEC is gesitueerd) door de eigenaar werd verkocht aan de gemeente. Inmiddels had de vereniging in 1950 een officiële zelfstandige status gekregen en kon worden deelgenomen aan de door de toenmalige Utrechtse Provinciale Voetbalbond georganiseerde competitie. Als nieuwe locatie werd in 1953 in gebruik genomen een weiland dat gehuurd werd van Van de Heuvel. En ook daar moesten blijkens de geschiedschrijving van de club de handen weer flink uit de mouwen. Voor iedere wedstrijd moesten de koeien van het weiland af en de stront worden opgeruimd. Met gieter en kwast werden de lijnen getrokken, de molshopen werden plat getrapt en dat allemaal alleen maar voor de duur van de wedstrijd want na afloop daarvan namen de koeien weer bezit van het veld. De spelers moesten zich omkleden en opfrissen in een oud en gammel schuurtje van de familie Bloemendaal, terwijl de scheidsrechter zich bij de fam. Bloemendaal in huis mocht omkleden en opfrissen. Nu was zo'n situatie in die jaren niet uitzonderlijk want ook elders gebeurde het wel zo. Op den duur was dit echter niet vol te houden. Er werd dan ook uitgezien naar een andere locatie. En die werd gevonden. De vereniging kreeg een fraai perceel ter beschikking gelegen langs de Kooiweg (nu Verlengde Oude Utrechtseweg) dat deel uitmaakte van het landgoed van de fam. Insinger. Op die lokatie is de vereniging nog steeds gehuisvest, ook al is er in de loop van de tijd wel het nodige veranderd en verbeterd. Een aantal jaren gelegen waren er nog twijfels over het zelfstandig voortbestaan van de club. Er werd toen serieus gedacht en gesproken over een fusie met de voetbalvereniging SEC. Deze fusie ging echter op het laatst moment niet

door en Hees richt zich nu weer geheel op de eigen toekomst. Als historische vereniging richten we onze blik echter toch nog even op het verleden van de voetbalvereniging. Veel belangstelling trokken altijd de wedstrijden tegen de andere Soester clubs VVZ en SEC. In het boekje "Hees – zestig jaar jong 1950-2010"staat o.a. *"Menig (oud) Heziaan herinnert zich nog de fameuze wedstrijd tegen VVZ'49, die door scheidsrechter Dirk Waal moest worden gestaakt omdat de heren voetballers elkaar met de klomp te lijf gingen. Overigens de stand was wel 2-1 in het voordeel van Hees op dat moment. In het schuurtje bij Jaap Altena is er die avond nog lang nagekaart (en nog menig pijpje bier gedronken!)"*

Ik heb niet meer precies kunnen traceren wanneer de wedstrijd heeft plaatsgevonden maar vermoed aan het eind van de jaren veertig of in het begin van de vijftiger jaren. Het eerste wat bij me opkwam toen ik voormelde passage las was : 'Blijkbaar is voetbalvandalisme een ouder fenomeen dan men wel denkt'. Vervolgens vroeg ik me af 'waar haalden ze zo gauw een klomp vandaan?'. Jan Grift heeft weliswaar geschreven dat ze op het hei'tje achter de Heeskapel op klompen voetbalden maar voor deze wedstrijd is dat toch weinig aannemelijk. In het jubileumboekje staat: "Veel voetballers hadden nog geen 'echte' voetbalschoenen, de gelukkigen hadden voetbalschoenen met stalen neuzen". Wellicht dat men de klompen als wapen van de toeschouwers had gekregen want daar waren er ongetwijfeld velen die hun klompen aan hadden. De genoemde scheidsrechter Dirk Waal was de bekende eigenaar van de ijzerwarenzaak aan de Koninginnelaan en met Altena wordt bedoeld Jaap Altena, de kroegbaas van een kroeg aan de Schoolstraat. Jan Grift schreef daarover in zijn boekje:

"Die ken je toch wel. Heel Soest kende hem. Het was een gezellig café. Er stond geen gokautomaat, daar was die kroeg weer te klein voor. Er stond daar maar één tafel in, met aan beide kanten een houten bank zonder leuning. Dat was de stamtafel. Die banken waren heel veel bezet door jongelui. Ook wel een enkele oudere en het ene na het andere flesje bier werd dan burgemeester gemaakt. De lege flesjes werden allemaal onder de stamtafel gedeponeerd, want Jaapje de kroegbaas kon het allemaal niet bijhouden. Hij had dan ook geen rekenmachine. Jaap was niet zo heel erg dom want als het sluitingstijd was en dat was als al die lui volgeladen waren en geen stuuver meer in hun zak hadden (maar ze moesten de kastelein wel betalen), ging hij de lege flesjes tellen .Die hadden die stamgasten leeggezopen en moesten ze natuurlijk wel betalen. Ik weet niet of Jaapje wel eens besodemieterd is. Ik dacht van niet. Als Jaapje liep te bedienen was hij altijd netjes gekleed. Hij droeg dan een zwart manchester kostuum en mooie peppele klompen. Ik vermoed dat hij dan pak

ook in bed aan had, want hij liep er dag en nacht mee aan. Als je iemand met dat pak zag lopen dan wist je van te voren al: Dat is Japie. Hij had ook altijd de pijp aan, de rook vloog achter zijn oren. Als hij een bestelling moest bezorgen bij de verjaardag of bij de voetbalvereniging Hees of iets anders, deed hij dat met de kruuwagen. Hij laadde dan de kratten bier (pils) en campagne in de kruuwagen. Als de jongeren champagne wilden kopen dan zeiden ze: Geef ming maar zo'n flesje wat zo suist."

bepaalde zaken worden gefinancierd. In de jubileumuitgave wordt melding gemaakt van een in het begin van de jaren zeventig gemaakt stenen urinoir 'waar het (teveel) genuttigde bier kon worden geloosd'.

Genoeg echter over de genuttigde alcoholica en het oog gericht op de sportieve prestaties die aan het nuttigen vooraf gingen. Het eerste sportieve hoogtepunt vormde het kampioenschap van het eerste reserveteam van 1962. In 1964/1965 werd het eerste

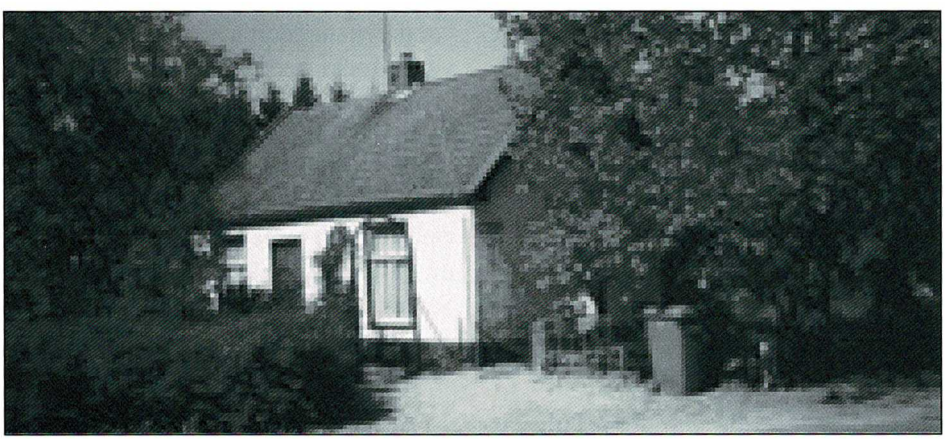

Insingerstraat 74, in dit 'stille'kroegje/woonhuis van Jaap Altena werd vroeger de 'derde helft' gespeeld, het pand is in 2001 gesloopt. Foto Gemeentearchief Soest.

Sport en alcohol, zeker in de zogenaamde 'derde helft 'was al vanaf 1950 een niet weg te denken combinatie. In de jubileumuitgave staat; "Deze derde helft werd vaak bij Jaap Altena gespeeld". Later werd bij vele verenigingen (ook bij Hees) de omzet van de drank in de clubkantine een bron van inkomsten. Mede daardoor konden

elftal kampioen van de 3e onderklasse en promoveerde het naar de 2e klasse van die afdeling. Het kampioenschap had tot gevolg dat het aantal leden in rap tempo toename. In 1967 werd een jeugdafdeling opgericht. In mei 1969 werd het eerste elftal opnieuw kampioen en promoveerde naar de eerste klasse. In de jaren zeventig waren de

resultaten wisselend. In 1971-1972 degradeerde het eerst elftal naar de 2e klasse. In 1979 vond weer promotie plaats naar de eerste klasse, maar in de jaren tachtig volgde weer degradatie naar de tweede klasse. Aan het eind van het seizoen 1992/1993 degradeerde men zelfs naar de derde klasse en was men weer terug op het punt waar men begonnen was. In 1995 kon men weer terug naar de 2e klasse en in 1999 volgde promotie naar de 5e klasse van de KNVB (wat vroeger de 1e klasse onderafdeling heette) en een jaar later volgde zelfs promotie naar de vierde klasse. In het jubileumjaar 2010 wist men zelfs door te stoten naar de derde klasse van de KNVB..

Als bijzonderheid valt nog te melden dat de vereniging in de jaren tachtig van de vorige eeuw landelijke bekendheid kreeg door medewerking aan de t.v. serie "Schoppen-Troef"die wordt opgenomen op het Heescomplex. Vele Hezenaars figureerden in deze serie.

Hoewel het bij de vereniging uiteindelijk draait om voetbal, wordt van het karakter van deze club toch ook gekenmerkt door de sfeer van het gewone werkvolk dat zich met en voor elkaar inzet. Het thema van het laatste jubileumnummer was dan ook 'voor elkaar en met elkaar' en in dat nummer komen dan ook mannen en vrouwen in beeld en aan het woord die zich op bijzondere wijze voor de club hebben ingezet of zich daarmee verbonden voelen. Terecht schreef de burgemeester in het voorwoord van de jubileumuitgave dat Hees als vereniging binnen Soest een begrip is als het gaat om de invulling van de sociale functie. De al meermalen genoemde Jan Grift heeft zoals hij mij vertelde als voetballer nooit uitgeblonken en is in de club bestuurlijk beperkt actief geweest ("anderen hadden daar meer verstand van") maar heeft wel samen met zijn vrouw twintig jaar de kaartavonden van de club geleid. De grote onderlinge verbondenheid en betrokkenheid kwam ook tot uitdrukking toen door een tragisch ongeval twee jongens van de club om het leven kwamen.. Joris Strumpel, een jonge speler van de vereniging verwoordde die onderlinge verbondenheid die er in de club heerst treffend als volgt: **Hees is één grote familie**! Het is te hopen dat die familie nog lang in Soest zal blijven bestaan en actief zal zijn.

'Graven' naar het "Mollenkerkhof"

Ton Hartman

Binnenkort zal er een reconstructie plaatsvinden van de spoorwegovergang en de kruising Ossendamweg en Kastanjelaan. In vroeger tijden is dit een wat onguur plekje geweest. Ton Hartman heeft al enig figuurlijk graafwerk verricht.

Onderlaatst werd aan mij gevraagd naar de ouderdom van het mollenkerkhof. Ouderen onder u zullen zich mogelijk nog de ommuring herinneren aan de Ossendamweg vlakbij de spoorwegovergang. Deze manshoge muren schijnen door de Duitsers in de bezettingstijd 1940-1945 neergehaald te zijn[1]. Gezien de activiteiten die ook op de Eng zijn uitgevoerd zoals ondergrondse bunkers is het slechten van deze muurtjes nog niet eens zo verwonderlijk. Deze activiteit is daarmee ook meteen het begin van het einde, na de oorlog zouden de graven geruimd zijn. De gevonden knekels zouden herbegraven zijn op het kerkhof aan de Veldweg. Erg grondig schijnt dat niet gebeurd te zijn want in 1986 was het voorpagina nieuws in de Soester Courant, kinderen hadden nog wat resten gevonden tijdens de aanleg van elektriciteitskabels en een trafohuisje[2]. In dit artikel werd uitgebreid ingegaan op de geschiedenis, helaas voornamelijk uit de overlevering. Zo zijn er allerlei gissingen over de ouderdom en de herkomst van de naam het "mollenkerkhof". Ook weet men een getal van 12 graven te vermelden en dat de laatste begrafenis in 1923 heeft plaatsgevonden.

Ouderdom en herkomst van de naam

Uit een opmerkelijk krantenbericht uit de Amersfoortsche Courant van 14 juli 1853 komen we meer te weten. Volgens die krant heeft een vermogend landbouwer zich van het leven beroofd door zelfverdrinking. In de slipstream van het bericht wordt nog even gemeld dat de overledene niet op het daarvoor bestemde kerkhof bij Engendaal (wat later het mollenkerkhof genoemd werd) begraven is maar in gewijde grond. Inmiddels is de identiteit van deze persoon wel bekend, maar uit piëteit met de nabestaanden publiceren we deze naam nu

1 Soester Courant 15-2-1957, pag.2.
2 Soester Courant 19-11-1986, pag. 1

nog niet. Te zijner tijd komt u weer meer te weten over deze persoon die van verschillende Soesders een voorvader is.
Dit soort begraafplaatsen zijn bedoeld voor zwervers, drenkelingen, terechtgestelden, heidenen en zelfmoordenaars, mensen die aan de onderkant van de samenleving hun leven sleten. Vandaar de naam 'mollenkerkhof', net als mollen wilden ze niet teveel in het daglicht tevoorschijn komen. In sommige plaatsen (o.a. Hoogland en Leusden) wordt het ook wel 'vilderskerkhof' [dus niet Wilders] genoemd, ook een weinig aantrekkelijk beroep. Vilders haalden de huid van al vaak stinkende kadavers af.

Waarom werd het als een onguur plekje ervaren?

Dankzij de volksverhalen van onder andere Engelbert Heupers kreeg het kerkhof zijn reputatie als onguur. Natuurlijk was de begraafplaats enigszins buiten het centrum van het dorp gelegen. Maartensdijk ging daar nog verder in, hun ongewijde kerkhof lag in de uiterste hoek van de gemeente. Mocht daar ooit iemand uit zijn of haar graf verrijzen dan is die sneller in De Bilt. Terug naar Soest, de laatste rustplaats had volgens enkele foto's een wat rommelige aanblik, dan een mythisch verhaal over dwaallichtjes en je hebt de kinderen gauw de stuipen op de lijf gejaagd[3]. Ook Hendrik van Hees (vermoedelijk een pseudoniem) doet er een schepje bovenop[4]. Hij stelt dat er op die plek tussen 1750-1790 een galg was en dat daar mensen terechtgesteld werden. Volgens zijn verhaal was het laatste slachtoffer een zwangere zigeunerin die twee broden gestolen zou hebben bij bakker Van Brummelen of bakker Van de Flier. Beide bakkersfamilies woonden toen nog niet te Soest en van zwaarder gewicht is het argument dat het gerechtsbestuur van Soest helemaal niet bevoegd was tot dit soort rechtspraak. Een telg van de bakkersfamilie Van Brummelen – Gijs - heeft in zijn rubriek Verdwenen Soest[5] wel vermeld dat Riet van de Melm de laatst begravene is op genoemd kerkhof. Niet dat het haar ware naam was, zij was als drenkeling gevonden in het riet bij de Kleine Melm. Helaas is er geen overlijdensakte gevonden op die naam.
In dit blad heeft dhr. W.H.A. Klein ook nog wat wetenswaardigheden[6] vermeld. Zo zou er ooit ook nog een lijkenhuisje hebben gestaan, weinig aannemelijk als het kerkhofje niet groter was dan 4 bij 5 meter.

3 Heupers, E. Soest in Grootvaders tijd 1975 blz. 27
4 Soester Courant 26-11-1986, pag.19
5 Verdwenen Soest 29-10-2008
6 Van Zoys tot Soest 8e jrg. nr. 1 zomer 1987 blz. 6-7.

Tenslotte

Een van de leukste volksverhalen over dit mollenkerkhof is de verklaring dat er een mol levend begraven is. Natuurlijk volgde dit beest zijn instinct en bleef voort wroeten. Met een beetje geluk vond deze mol een levenspartner en wordt er al generaties lang doorgewroet. Maar nu gaan graafmachines nog meer overhoop halen. De 'eeuwige' rust wordt wreed verstoord. Misschien kan bij de start van de werkzaamheden even stilgestaan worden bij het meestal droevige lot van de ter aarde bestelden op het mollenkerkhof. Er zal dan waarschijnlijk meer publiek zijn dan toentertijd.

foto Gemeentearchief Soest nr. 2270.0042

Belgische vluchtelingen en andere ongemakken.

Piet van Elteren

Al jaren is Piet gefascineerd van de gebeurtenissen van het gewone volk in de Eerste Wereldoorlog. Hij heeft al vele oorlogskerkhoven in België en Noord-Frankrijk bezocht en van sommige soldaten het droeve verhaal wat completer gemaakt. In onderstaande bijdrage blijft hij dichter bij huis.

Toen kort na het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog er een stroom Belgische vluchtelingen naar het neutrale Nederland op gang kwam, werd de eerste opvang gedaan door gemeentes dicht bij de grens met België. Natuurlijk werd dit voor betreffende gemeentes een onhoudbare situatie. Daarom kwam er van regeringswege een verzoek aan gemeentes in de rest van het land om een aantal van deze vluchtelingen op te nemen. Aan dit verzoek werd ook door de gemeente Soest gehoor gegeven. Vanaf 10 oktober 1915 tot ongeveer midden november 1915 kwamen 307 mannen, vrouwen en kinderen naar onze gemeente. De mannen waren uiteraard burgers, de militairen waren ondergebracht in het Kamp bij Zeist. Onderdak werd gevonden o.a. in de Openbare Lagere School (nu het appartementengebouw aan de Gouden Ploeg), de Rembrandtzaal, het Herstellingsoord Trein 8.28 (aan de Kolonieweg), De Gouden Ploeg en bij particulieren. Een aardig detail is dat bij deze vluchtelingen ook een Nederlandse was en wel de Soesterse Catharina Johanna Butzelaar (21-4-1888), die als kinderjuffrouw had gediend in Brussel. Uiteraard vond zij onderdak bij haar ouders. De meeste Belgen vertrokken nadat de Duitsers hun land bezet hadden, op aandrang van de Nederlandse regering al snel weer naar hun vaderland. Een enkeling ging naar Engeland en een aantal vrouwen van militairen vertrokken naar elders waar hun man was geïnterneerd. Wat er overbleef waren over het algemeen vrouwen en kinderen van militairen die in het Kamp bij Zeist waren geplaatst.

Barakkenbouw

Financiële ondersteuning van deze over het algemeen armlastige vrou-

wen kwam voor rekening van de gemeenschap, weliswaar met ondersteuning van de regering. Gebruik makend van de omstandigheden werd het huren van onderkomens een steeds kostbaardere geschiedenis. De gedelegeerde voor deze regio van de "Centrale Commissie tot Behartiging van de Belangen van naar Nederland uitgewekene Vluchtelingen" deelt via een brief van 24 september 1915 aan de burgemeester van Soest mee dat er plannen zijn om een barak te bouwen op een terrein toebehorende aan de heer Blooker* in de gemeente Soest voor huisvesting van vrouwen van geïnterneerde militairen. Een commissie die voor dat doel was ingesteld had volgens hem inmiddels financiële hulp bij de regering ingeroepen voor de realisatie van het project. Per omgaande antwoordde de burgemeester dat tegen dat plan wat de gemeente Soest betreft geen bezwaar was. Van de gelegenheid gebruik makend wilde hij de bovengenoemde commissie wijzen op de moeilijkheden die er zijn bij het toezicht op de behartiging van de belangen van de vrouwen die aan verschillende comités wordt overgelaten. Hij schrijft dat de thans in de gemeente aanwezige vrouwen door drie verschillende comités worden verzorgd, wat het volgens hem voor de gemeente moeilijk maakt toezicht te houden op een goede gang van zaken.

Hierna is het een tijdlang stil wat betreft het bouwen van barakken, maar op 22 oktober 1915 schrijft burge-

meester de Beaufort een brief aan de commandant van het Interneringsdepot op de Legerplaats bij Zeist. Het is een antwoord op een eerder gevoerd gesprek en de burgemeester vraagt om zijn toestemming om de Minister van Binnenlandse Zaken een machtiging te vragen om op rijkskosten een drietal barakken te laten bouwen voor de huisvesting van vrouwen en kinderen van geïnterneerden. Elke barak zou huisvesting moeten kunnen bieden voor 50 gezinnen. Indien mogelijk zouden de barakken moeten worden gebouwd in de buurt van Kampoord (het tegenwoordige bungalowpark "Het Jachthuis")** of als er geen toestemming wordt gekregen van de eigenaar van de grond eventueel achter de villa Crayenhorst***. Op 23 oktober 1915 laat de commandant weten dat er wat hem betreft geen bezwaar bestaat barakken te bouwen op genoemde plaatsen.

Een antwoord uit Den Haag laat niet lang op zich wachten. In een brief van 28 oktober 1915 wordt bericht dat er wat vertraging is in de gang van zaken. Volgens schrijven zou de Minister van Oorlog, op verzoek van Generaal Onnen, binnenkort een voorstel aan de Minister van Binnenlandse Zaken doen om de regeling van de barakkenbouw zowel in Soest als in Gaasterland en elders voor te bereiden. Zodra er iets naders bekend zou zijn zal de burgemeester daarvan in kennis worden gesteld. Verder wordt er in de brief vermeld dat er ene Kapitein van Vloten een geschikt terrein, gelegen aan de weg naar Amersfoort, kosteloos kon verkrijgen. De burgemeester wordt geadviseerd om overleg te plegen met genoemde Kapitein.

Eindelijk komt er op 7 februari 1916 een bericht uit Den Haag waarin wordt vermeld dat de regering de Centrale Commissie opdracht heeft gegeven barakken te bouwen allereerst voor vrouwen van geïnterneerden die een veel te hoge kamerhuur in Amersfoort, Harderwijk enz. moeten betalen.

De burgemeester wordt gevraagd of er in de gemeente Soest Belgische vrouwen zijn die in de zelfde omstandigheden verkeren en om daarvan melding te maken. Dit bericht was wel een beetje vreemd, want de burgemeester had al op 22 januari 1916 gecorrespondeerd dat hij nog steeds niets had gehoord over de barakkenbouw, terwijl de werkzaamheden al waren begonnen.
Wat die veel te hoge kamerhuur betreft dat klopt wel, niet zo zeer voor de armlastige gezinnen, maar vooral voor de min of meer gegoede Belgische uitgewekenen. Al op 25 december 1914 schrijft de Officier van Justitie van het Arrondissement Utrecht aan de burgemeester dat het bekend is dat min of meer gegoede Belgische uitgewekenen die woonruimte hebben gevonden

bij particulieren in sommige gevallen veel te veel huur moeten betalen, omdat kamerverhuurders misbruik maken van de ongunstige toestand. Volgens schrijven zijn er al gevallen bekend van huurders die aanvankelijk zonder steun konden rondkomen, tengevolge van die praktijken zich niet meer in hun eigen onderhoud kunnen voorzien. De Procureur Generaal verzoekt de Officier om een onderzoek in te stellen naar dergelijke praktijken.

Soester en Zeister twisten

In de loop van de barakkenbouw ontstaat er wrijving tussen Soester ingezetenen en het Comité dat de zorg heeft voor de inrichting en administratie van de barakken. Dit Comité zetelt in Zeist en zou zich niet aan de afspraak houden dat er ook aan Soester neringdoenden opdrachten zouden worden gegeven. Er was natuurlijk wel het een en ander nodig om voor 150 gezinnen de barakken volledig in te richten en daarvan wilde Soest uiteraard een graantje meepikken. Onderstaande interpellatie van raadslid Foeken geeft goed weer hoezeer de gemeente Soest zich tekort gedaan voelde. Uiteraard moet tussen de regels door ook het eigenbelang gelezen worden.

Verslag raadsnotulen van vrijdag 25 februari 1916

Punt 12: Barakkenbouw te Soesterberg

Na mededeeling door den Voorzitter van eenige ingekomen stukken vraagt de Heer Foeken het woord. Spreker wenscht het een en te zeggen over de tot standkoming der barakkenbouw op Soesterberg en zegt dat indertijd de Raad alle medewerking heeft toegezegd tegenover de belofte van het Comité dat, waar Soest straks de lasten zou te dragen krijgen, ook van den aanvang af de leverantiën aan de Soester handelaren zooveel mogelijk zouden gegund worden.
Nu zijn de barakken klaar, alles is ingericht, duizenden zijn uitgegeven, maar geen cent heeft Soest ervan geprofiteerd. Bijna alles moest uit Zeist komen, de gemeente waar het Comité zetelt. Alleen zegt spreker komt nu van wege een ander Comité de opdracht aan ons, dat Soest heeft te zorgen voor de verdere noodige gelden en een ambtenaar beschikbaar kan stellen.
Spreker wenscht tegen deze unfaire handelwijze een ernstig woord van protest uit te spreken, verzoekt den Voorzitter het daarheen te willen leiden dat alle lasten zullen komen voor rekening van die gemeenten die de lusten genoten en noodigt den Raad uit geen cent en geen man beschikbaar te stellen, dan alleen voor dat werk, wat

de Wet ons oplegt. Spreker meent, dat de Raad verplicht is ervoor te zorgen, dat de gemeente Soest niet worde de voetenmat der Zeister Dames en Heeren.

De Voorzitter zegt zelf niet te weten hoe de zaken in elkander zitten en heeft den Minister gevraagd, hoe te handelen en wanneer de Minister ons de uitbetalingen opdraagt, dan dienen wij het toch te doen. Overigens verklaart Spreker zich bereid om in de door den Heer Foeken gewenschte richting te werken. Wat het niet toestaan van crediet betreft, vraagt Spreker of het niet wenschelijk ware aan het Comité te berichten, dat crediet niet wordt verleend, tenzij voortaan de inkoopen te Soest worden gedaan.

De Heer Foeken wil nog een het gekke en unfaire van de zaak laten uitkomen. Verleden week, zegt Spreker, komt de opdracht van het Comité er voor te willen zorgen, dat er geld is, want alles is klaar en de gezinnen komen. Burgemeester en Ambtenaren van Soest weten nergens van. Geïnformeerd wordt ter Provinciale Griffie, ook dáár weet men nergens van. Van de Regeering werd evenmin iets gehoord. Alles knapte dat Zeister Comité op. Welnu, zegt Spreker, je reinste onzin is het om onze gemeentekas en onze Ambtenaren beschikbaar te stellen voor een Comité, dat elders zetelt en het standpunt inneemt: het aangename houden we zelf, lasten en moeite kan Soest krijgen. Alzoo Soest mag wekelijks

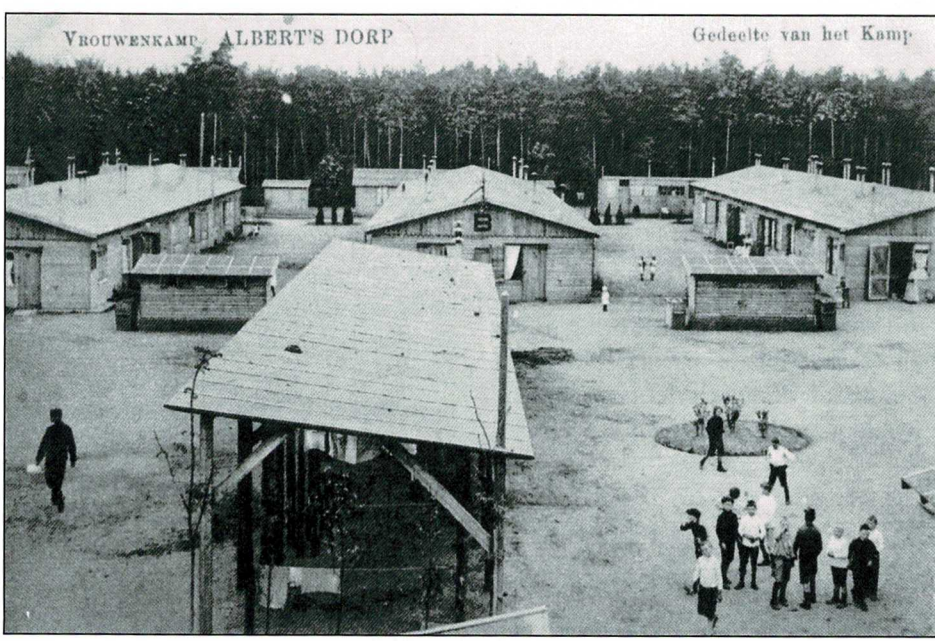

het geld betalen en mag dat telkens drie maanden renteloos voorschieten, moet zelfs nog zegels betalen om het eigen geld terug te krijgen. Soest mag voor de administratie een Ambtenaar geven, plus iemand, die wekelijks alles uitkeert en wat zal de toekomst brengen, waar van de 90 gezinnen er 88 armlastig zijn, vraagt Spreker. En om nu nog eens te gaan aankloppen bij het Comité, heeft, zegt Spreker, eerstens geen raison meer, maar bovendien komt daar handelsusance mee in strijd. Waar het Comité zelfs geen antwoord geeft als een handelsman vraagt om een ogenblikje gehoor, dan gaat men dat later niet met een accoordje goedmaken. Spreker stelt voor geen cent crediet te geven. Daartegen, zegt Spreker, kan ook de Minister niets doen, want over de gemeentekas heeft Zijne Excellentie niet te beschikken.
Na nog eenige discussie besluit de Raad zonder hoofdelijke stemming overeenkomstig het voorstel van den Heer Foeken, om geen cent en geen man beschikbaar te stellen, van welk besluit bericht met de noodige toelichting zal worden gezonden aan het Comité, terwijl op voorstel van den Voorzitter een en ander ook zal worden medegedeeld aan den Heer Minister van Binnenlandsche Zaken.

Volgend op het besluit in de gemeenteraad gaan er op 28 februari 1916 brieven met ongeveer gelijke inhoud zowel naar de Commissaris der Koningin in de Provincie Utrecht als naar het Comité in Zeist, waarin het standpunt van de gemeenteraad wordt aangegeven. Geen geldelijke voorschotten meer uit de gemeentekas voor de wekelijkse uitkeringen aan de vrouwen van geïnterneerde Belgen, die in de barakken aan de rijksstraatweg Utrecht-Amersfoort zijn gehuisvest. Ook wordt er geen ambtenaar beschikbaar gesteld voor het verrichten van administratieve werkzaamheden. Het betreft hier het op 2 maart 1916 in gebruik genomen "Albert's Dorp". Vernoemd naar de toenmalige Koning Albert I van België en gelegen op het terrein waar nu bungalowpark "Albertsdorp" zich bevindt.

Op deze brieven naar beide instanties is in het Gemeentearchief geen antwoord te vinden. Wel komt er op 16 maart 1916 een bericht van de Commissaris van de Koningin in de Provincie Utrecht dat hij een bericht heeft ontvangen van de Minister van Binnenlandse Zaken dat in een schrijven van 13 maart 1916 een uitdrukkelijk verzoek van het Nationaal Comité is gekomen om voortaan de uitkeringen via dit Comité te doen. Hiermee is dus de taak van de betrokken gemeentes geëindigd. Hierna komt er op 28 juni 1916 nogmaals een bericht van de Commissaris van de Koningin dat gezien het feit dat de ondersteuning aan de vrouwen van geïnterneerde militairen geen taak meer is voor de

gemeente Soest, het voorschotbedrag dat de gemeente heeft ontvangen moet worden terugbetaald.

Tenslotte komt er een brief met datum 6 December 1916 van de Commissaris der Koningin in de Provincie Utrecht waarin de Minister de betaling van de onderstandsgelden onttrekt aan de gemeenten. Het wordt allemaal gecentraliseerd geregeld door het Nederlandsch Comité tot steun van Belgische en andere slachtoffers te Amsterdam.

Hiermee komt er een einde aan de verwikkelingen rondom de huisvesting en ondersteuning van de in onze gemeente verblijvende Belgische vluchtelingen. Op 1 december 1916 zijn dat er in totaal 501. Daarvan zijn er 384 ondergebracht in het "Albert's Dorp", 138 vrouwen en 246 kinderen. De overige 117 zijn ondergebracht bij particulieren.

*De familie Blooker (van de cacao) woonde in Huis ter Heide op Huize Zandbergen aan de Amersfoortseweg. Nu is er het hoofdkantoor van de Zevende Dags Adventisten gevestigd.

**Het vroegere Jachthuis is verdwenen en heeft plaats gemaakt voor een kantorencomplex gelegen aan de Amersfoortsestraat 124. De toegang tot het bungalowpark loopt via dit complex.

***De villa Crayenhorst, gebouwd in 1905, lag aan de Amersfoortsestraat op de grens met Amersfoort even voorbij het huidige bungalowpark "Albertsdorp". Op het terrein van de villa is in 1931 het kindertehuis "Kinabu" gebouwd. Inmiddels heeft het een kantoorfunctie. De villa zelf, inmiddels "Nieuw Crayenhorst" geheten, is gesloopt in 1976 (opgave CBS). Leggerartikel kadaster 3339, regel 1.

Gegevens voor dit artikel : Gemeente Soest Archief 1811-1928, inventaris nr 946.

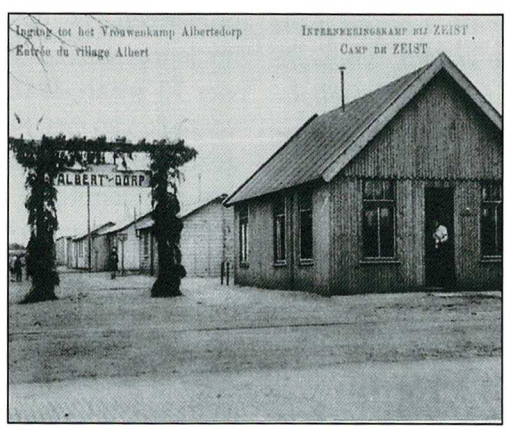

Familie Bosboom, een ondernemende familie

Ton Hartman

Als kleine jongen mocht Ton (toen nog Tonny) Hartman met buurvrouw Bosboom in de auto meerijden naar de kleuterschool. Of de eerste autoritjes of zijn buurmeisje Yvonne hem geïmponeerd hebben is de vraag niet. Wel zal hij proberen wat meer over de familie Bosboom in Soest te vertellen.

Onderlaatst verkreeg de Historische Vereniging Soest / Soesterberg een bijzondere collectie waarin de familie Bosboom-Spijker centraal staat. Waarschijnlijk is deze collectie bestaande uit oude foto's, bidprentjes, brieven en nog wat interessante papieren binnengebracht bij het Museum Oud Soest door dhr. Frits de Rond. Inmiddels is bekend dat hij tegenwoordig ernstig beperkt is in zijn bewegingsvrijheid. Onze vereniging en met name de redactie van dit periodiek is dan ook erg blij met deze gift. Ook de mensen achter het Ebbenhorst project waren verheugd met de 14 Ebbenhorst portretten. Het album bevat genoeg informatie om een aardig artikel te schrijven. Daarnaast is gebruik gemaakt van de digitale archieven gensdvf, genlias , archief Eemland en het gemeente archief Soest online. Ook het artikel van Ton Reichgelt over vroedvrouw Dirkje Hilhorst in Utrechtse Biografieën Het Eemland 1 en het artikel van Hans Kruiswijk in de Soest Nu van 18 juli 2007 zijn herlezen. Tevens dank ik Gérard Derks die mij inzage verleende in zijn uitgebreide genealogische bestand Bosboom. Daarnaast zijn de door Dick van Fulpen gedigitaliseerde adresboeken van 1907/1908, 1921 en 1924 geraadpleegd. Veel aanvullende informatie en wat leuke anekdotes heb ik in een gesprek met mevr. E.F.M.J. Bosboom-van Steen vernomen. Ook Yvonne Bosboom heeft enkele mooie oudere foto's aangeleverd en haar kennis van de familie met mij gedeeld. Onze dank aan allen is groot.

Herkomst van de familie en komst naar Soest

Volgens de Nederlandse familienamenbank woonden er in 2007 in Nederland 702 mensen die de naam Bosboom bij hun geboorte gekregen hebben. Er is nog geen aannemelijke naamsverklaring voor deze naam gevonden. Van de

genoemde 702 personen woonden er 20 in Soest, waarschijnlijk stammen ze allen af van Cornelis Bosboom en Elisabeth Steenbeek. Cornelis (ca.1784-1848) is geboren in Amersfoort als zoon van de timmerman Johannes Bosboom en Barendina de Waal. De naam Bosboom komt al veel eerder in de Amersfoortse archieven voor, in 1669 tekent ene Assuearis Jansz Bosboom als getuigen een notariële akte bij notaris A. van Brinckesteyn. In 1720 volgt de boedelscheiding van Assuearis Bosboom, daaruit blijkt dat hij portier (tolgaarder) van de Bloemendalsepoort geweest is. Tolgaarder was een zelfstandige ondernemer die de tol pachtte. Assuearis heeft tenminste 3 zonen gehad die Willem, Cornelis en Johannes genaamd waren, het is speculatief maar Cornelis zou de grootvader van de voornoemde Cornelis kunnen wezen.

► Mogelijk was dit stenen fragment een onderdeel van de Bloemendalsebinnenpoort die na 1300 gebouwd werd. De betekenis van de afgebeelde figuren is onduidelijk. Deze steen werd in 1973 ontdekt. Tot die tijd diende hij, met de voorstelling naar beneden, als een drempel op de plek waar vroeger de poort had gestaan.

Tolgaarder bij de Amersfoortse Bloemendalse Binnenpoort was Assueris Bosboom, waarschijnlijk de aartsvader van de familie Bosboom in Soest. Foto Museum Flehite Amersfoort

Elisabeth Steenbeek (1794-1857) is gedoopt in Soest, maar waarschijnlijk woonde Cornelis en Elisabeth in 1815 in Maartensdijk want daar vond op 21 juni hun huwelijk plaats. Het pasgetrouwde stel is vlot daarna in Soest gaan wonen, op een adreslijst van rond 1820 wonen ze op nummer 91A. De toevoeging A wijst op een nieuw gebouwd huis. Gezien de buren zal dit huis ergens aan wat we nu de Burg. Grothestraat noemen gestaan hebben. Zo omstreeks 1825 zijn ze verhuisd naar 'Achter den Eng'. De familie Bosboom in Soest behoorde in de beschreven periode tot de rooms-katholieke kerk.

De kinderen van Cornelis Jansz Bosboom en Elisabeth Janse Steenbeek

Voor de duidelijkheid zijn de kinderen **vetgedrukt**, de andere "Bosboompjes" zijn kleinkinderen van voornoemd echtpaar.
Op 26 april 1816 gaat de daghuurder Cornelis zijn dochter **Dina** , die de 25 april

geboren is, aangeven, ze wonen nog aan het Lange Eindt. Als getuigen treden Jacob Suijk, meester metselaar en Jan Roest, veldwachter op. **Dina Bosboom** (1816-1883) huwt Gijsbert van Klooster (1819-1877) en hebben een uitgebreid nageslacht.

Jan Bosboom (1818-1879) was ook arbeider te Soest. Zijn vrouw was Catharina Frenger (1831-1910) en zij woonden Achter den Engh. Zij kregen zes kinderen waaronder een tweeling, van deze tweeling overleed Maria (1864-1864) al na enkele maanden. Elisabeth (1858-1928) huwde met Gerrit de Kruijf (1851-1929) en zij gingen naar Culemborg. Petrus (1878-19??) trok als melkslijter naar Amsterdam, hij trouwde daar en kreeg twee dochters. Rijkje (1861-1906) is voor haar huwelijk nog enige tijd dienstbode in Baarn geweest. Zij trouwde met de arbeider Willem Hilhorst (1862-1941) en hebben ook verschillende nazaten. Ongetwijfeld zullen enkele daarvan nog in Soest wonen. Aanvankelijk dachten we dat er een mooi portret van haar bewaard gebleven was, waarvan de fotograaf onbekend is. Het formaat 18x23 cm doet vermoeden dat het portret ingelijst en aan de wand gehangen heeft. Onwaarschijnlijk wordt dan dat het portret niet

Mevrouw Everarda Hilhorst-Bosboom met dochter voor hun daggelderswoning op de Bunt

bij de eigen kinderen terechtgekomen is maar bij een neef. Bij een suikertante hadden we dat ons wel kunnen voorstellen. Merkwaardig is ook dat de vrouw op de foto niet de Soester dracht met de vierkante muts draagt maar meer een soort cornetmuts. Hoorde deze dracht bij de functie van dienstbode?
Everarda (1864-1940) trouwde een jaar eerder dan haar zus Rijkje met de broer van de hierboven genoemde Willem namelijk Egbertus Hilhorst (1864-1946), ook hij was arbeider en woonden op de Bunt. Ook Everarda was eerst dienstbode in Baarn geweest.
Tenslotte Cornelis (1865-1920), hij werd metselaar. Het advies om niet voor je veertigste levensjaar te trouwen heeft hij net niet opgevolgd, hij huwde Cornelia van Asch in 1905. Waarschijnlijk woonde hij even in bij zijn moeder op 't Hart C nr. 115, later is zijn woonadres 2de Weteringpad 1. Zij kregen 9 kinderen, Jan was de oudste, en was net als meerdere familieleden bouwvakker, hij werkte als timmerman bij Mets, Visser en Henk van Asch. Zijn vrouw was Helena de Beer. Zijn zussen Maria Hendrika en Johanna trouwden respectievelijk met Jacobus Huigen en Johannes Kaats, van de jongere kinderen is niet zoveel bekend.
Johanna (1821-1821) was volgens de overlijdensakte aan een stuip overleden, in die tijd werd de overledene nog bezocht door de getuigen of deze werkelijk 'afgestorven' was.
Hannes (1822-1875) volgt in een aparte alinea.
De volgende dochter werd weer **Johanna** (1825-1866) genoemd. zij huwt de daggelder Evert Hilhorst (1819-1881) en kregen 8 kinderen, ze woonden op de Bunt.
Hendrika (1827-1897) trouwt met Willem van Pampus (1836 -1893) maar deze bijzondere achternaam is niet door hen doorgegeven.
Cornelis (1831-1911) huwt Petronella Bieshaar (1834-1896) en gaat bij zijn schoonouders op het Lange Eindt inwonen. Hij staat als vrachtrijder en als landbouwer vermeld. Van de vijf kinderen die dit echtpaar kreeg zijn alleen de twee dochters volwassen geworden. Maria (1874-1949) vertrekt als 15-jarige naar Baarn en trouwt daar later met Gerardus van Dijen (1877-1939), haar zus Johanna Hendrika (1877-19??) trouwt ook te Baarn met Johannis Tukker.
Tenslotte **Evert** (1833-1877) welke met Johanna Vos (1838-1910) in het huwelijk treedt. Johanna was voor haar huwelijk naaister, Evert arbeider en ze woonden ook Achter de Engh.
Ook bij hen was de kindersterfte hoog, van de 10 kinderen werden er maar 5 volwassen. Cornelis (1861-1930) en Lambertus (1870-1927) bleven ongehuwd. Jannetje (1864-!939) vertrok naar Hilversum en trouwde daar met Wilhelmus Brouwer (ca. 1858-1940). Elisabeth Maria (1865-1946) trouwt met de metselaar

Jaap van Breukelen (1863-1920). Tenslotte Petronella (1876-1923), zij trouwt in 1903 Teunis van 't Klooster (1867-1947). Bij hun huwelijk was hij groentekoopman maar de zaken gingen bergafwaarts, later was hij weer arbeider. Het zal geen weelde geweest zijn dat hij als weduwnaar ook nog een tijdje in het seminarie gewoond heeft. Daar kunt u meer over lezen in het najaarsnummer van 2006 van dit blad.

Daghuurder, daggelder, arbeider of ZZPer

Heden ten dage heerst vaak het stereotype beeld van daghuurders in de 19de eeuw; het zijn arme drommels, vaak analfabeet, kunnen alleen ongeschoold werk doen en wonen in een witgepleisterd huisje met een groot gezin. In publicaties wordt dat beeld weleens versterkt door een bouwvallig en rommelig daggelderhuisje af te beelden. Toch is enige nuancering wel op zijn plaats, van de voornoemde generatie konden de meesten wel hun handtekening zetten. De vrouwen hadden al een beroep zoals naaister of dienstbode, en de mannen werden per dag ingehuurd. Waarschijnlijk niet alleen door de boeren maar ook door de aannemers, wegbeheerders enz. Eigenlijk op dezelfde wijze als tegenwoordig de Zelfstandige Zonder Personeel zijn kost verdiend.

De oudst bekende foto van het café van de familie Bosboom, vermoedelijk verwijst de H. nog naar Hannes Bosboom. Intrigerend is de schoorsteen die op de achtergrond te zien is, wie weet hier meer van?

Hannes Bosboom en Dirkje Hilhorst

Hannes (1822-1875) trouwt op 20 november 1852 te Soest met Dirkje (Theodora) Hilhorst (1824-1906), zij was een dochter van Jan Hilhorst en Jannetje Staal. Hannes is dan nog daghuurder en Dirkje is nog zonder beroep. Bij de geboorte van het tweede kind wordt als haar beroep vroedvrouw opgegeven, vraag blijft natuurlijk wie bij haar persoonlijk als vroedvrouw geassisteerd heeft? Haar voorgangster Adriana Rijnders (1774-1854) was in het voorgaande jaar overleden. Waarschijnlijk zal óf heel- en vroedmeester A.M. Romijn óf dokter Frans Kuijper de honneurs waargenomen hebben. Wel aangetekend is dat ze woonden in wijk A nr. 120 (later A19), ook dit is weer de Burg. Grothestraat, dit huis is afkomstig uit de familie Hilhorst. Hannes begint in de vroege jaren zestig van de 19de eeuw ook te tappen, naast zijn werk als boerenarbeider. Dirkje staat dan weer soms vermeld zonder beroep.
Het lijkt geen erg gelukkige combinatie van beroepen, terwijl de vrouw in barensnood verkeert wordt door de naaste vrouwelijke familieleden de aanstaande vader naar de kroeg gestuurd om hulp te halen. Veel meer wordt van de vader niet verwacht dus na deze boodschap kan hij best wel alvast een borreltje nemen tegen de spanning of op de goede afloop. Het zal in die tijden dat drankmisbruik vaker voorkwam zeker weleens voorgekomen zijn dat de kersverse vader niet nuchter thuiskwam.
Over Dirkje is al meer geschreven, soms is niet duidelijk meer of het op feiten berust of dat het inschattingen zijn. Zo zou ze met de hondenkar langs haar vrouwen zijn gegaan en ongeveer 2000 kinderen ter wereld geholpen hebben. F.S.I. Knaapen vermeld in "De Petrus en Paulusparochie" op blz. 48 zelfs dat Dirkje met eieren, busjes melk en vlees onder haar rokken meevoerende door heel Soest inclusief Soesterberg getrokken is. De meeste aantekeningen zijn aannemelijk, maar het lijkt niet erg praktisch om de eieren, melk en vlees onder de rok te vervoeren.
Voor het echtpaar zelf en hun kinderen zijn de verdiensten mogelijk wel een beslissende factor geweest die hen een betere maatschappelijke positie gaf, daarbij lijkt de zakelijke intuïtie van Dirkje doorslaggevend geweest te zijn.

Dirkje Bosboom-Hilhorst, bekende vroedvrouw in Soest en Soesterberg

Uit de bladen

Samenstelling Ton Hartman

De Historische vereniging Soest / Soesterberg heeft met verschillende andere historische kringen en organisaties in de regio een ruilabonnement van hun ledenblad. Soms komen daarin Soest of (oud) Soesders tevoorschijn. De artikelen worden in deze rubriek alleen even belicht. Voor inzage van de oorspronkelijke verhalen bent u welkom op de 2de donderdag avond van de maand in Museum Oud Soest.

De Bewaarsman Hoogland

De leden van de Historische Kring Hoogland zullen vreemd opgekeken hebben toen ze de envelop openden wat normaal hun blad bevat. Dit keer (april 2012) zat daarin het blad "Ald Bakkefean", het blad van de Historische Vereniging Bakkeveen. De inhoud maakte meer duidelijk, het was grotendeels gevuld met levensverhalen van Hooglanders die in de jaren 50 van de vorige eeuw daar een nieuw bestaan hadden opgebouwd. Eén van deze pioniersechtparen was Kees van de Wolfshaar en Agnes Schothorst (19??-1996). Inderdaad kwam Agnes uit Soest, voor haar was de overgang naar een houten keet (vanwege de woningnood) aan een modderig zandpad zonder gas, water en elektra erg moeilijk.

De Kroniek Amersfoort

In het maartnummer 2012 een kleine vermelding van een huwelijk in Soest. De Amersfoortse portretschilder Thomas Jansz. van Veenendaell trouwde in 1655 met zijn stadgenote Suzanne Packou. Dat dit huwelijk in Soest voltrokken is zal wel te maken

gehad hebben met een goede relatie met dominee Henricus Martinus ab Harlingen. Maar dankzij deze kunstenaar is het portret van een "echte 17de eeuwse inwoner van Soest" in het boek "Soest in de zeventiende en achttiende eeuw" terechtgekomen.

Tussen Vecht en Eem

Het maartnummer 2012 heeft redelijke aandacht voor Soest. De Baarnaar Johan Hut belicht de woelingen in de protestantse kerk in het Eemland. Een prominente rol daarin speelt de Soester schoenmaker Jacob de Ruig, hetgeen hem zelfs de bijnaam 'Jacob de Geweldige' opleverde.

Verderop in dit nummer ontrafelt Frits Booy de mythe rond het vermeende bezoek van Napoleon aan Eemnes, Baarn en Soest. In Baarn leefde deze veronderstelling erg sterk dankzij de geschiedschrijving van meester Pluim. Met andere literatuur heeft de auteur aangetoond dat Napoleon nooit van Amsterdam naar Amersfoort is geweest. Wel is de Keizer van Utrecht naar de Leusderhei gegaan voor troepeninspectie. De kortste weg zou dan de Wegh der Weegen door Soesterberg geweest zijn, maar waarschijnlijker zal toch langs de voor hem opgerichte Pyramide van Austerlitz gereden zijn.

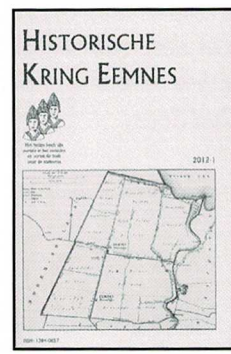

Historische Kring Eemnes

In het eerste nummer van 2012 aandacht voor Toon Wortel, ook in Soest een bekende verschijning met zijn zelfgebouwde authentieke boerenwagens. Toon heeft ook meegeholpen aan de restauratie van de Utrechtse tentwagen van Museum Oud Soest. Verder een genealogie van de schoenmaker Toon Koppen (1924-2001) waaruit blijkt dat zijn betovergrootmoeder Cornelia Kok (1807-1874) uit Soest kwam. Zij was een dochter van Willem Rijksze Kok en Cornelia van Beek.

De leden van de Historische Vereniging Soest - Soesterberg werken in een aantal werkgroepen om onderzoek te doen en gegevens vast te leggen.
Voor nadere informatie kunt U met de contactpersonen overleggen, te weten:

Werkgroep:

Genealogie	: Wim Routers,	routers@xmsnet.nl	035-6010169
Mondelinge geschiedenis	: Wim de Kam,	wpdekam@ziggo.nl	035-5880048
Contact Gemeentelijke Monumentencommissie	: Frans Stokhof de Jong,	stokhofdejong@planet.nl	035-6090833
Evenementen commissie	: Hanneke Roskam	hanneke@roskam.nu	035-6018750
Contact Museum Oud Soest	: Cees Vos	ceesjvos@casema.nl	035-6021008

De contributie per jaar : € 20,00 voor leden in Nederland
€ 25,00 voor leden in het buitenland
€ 35,00 voor het bedrijfsleven

Betaling contributie
op rekeningnummer 3599.02.235

Betaling bijzondere evenementen
op rekeningnummer 3159.91.720

Losse nummers : Verkrijgbaar bij het redactieadres
Leden € 2,50

Redactiecommisie : In oprichting
Redactie-adres : Ton Hartman, Birkstraat 109, 3768 HD Soest 035-6025031
ton.hartman@telfort.nl

Homepage : www.hvsoest.nl

Layout : W. Routers en P. van Elteren
Omslag : W. Routers

Grafische verzorging : Drukkerij PRATICUM Soest